

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obdo/13/2025
Identifikačné číslo spisu: 7717201372
Dátum vydania rozhodnutia: 12.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Sedlačková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:7717201372.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Sedlačkovej a členiek senátu Kataríny Pramukovej a JUDr. Jaroslavy Fúrovej v spore žalobcu 1/ Ing. P. Y., rod. W., narodená dňa XX.X.XXXX, bytom M. a žalobcu 2/ Bc. B. W., narodená dňa XX.X.XXXX, bytom O.. XX, obaja zast. JUDr. Jaroslava Tóthová Gederová, so sídlom Pinkovce č. 39, proti žalovanému Poľnohospodárske družstvo Pinkovce, so sídlom Pinkovce č. 103, IČO: 31 720 234, zast. JUDr. Slavomír Kučmáš, advokát, so sídlom Plynárska 1, Michalovce, o zaplatenie sumy 44.600,- eura s príslušenstvom a o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Cob/31/2023-665 zo dňa 16.9.2024, takto

rozhodol:

- I. Dovolanie žalovaného o d m i e t a .
- II. Žalobcovi 1/ p r i z n á v a proti žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.
- III. Žalobcovi 2/ p r i z n á v a proti žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 8Cb/111/2017-597 zo dňa 23.3.2023 rozhodol tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 16.400,- eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy zo sumy 3.000,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 400,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 2.000,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 4.500,- eura od 16.7.2015 do zaplatenia, zo sumy 2.000,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 4.500,- eura od 1.7.2015 do zaplatenia, to všetko v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok I.). Druhým výrokom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 14.500,- eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 5.500,- eura od 16.7.2015 do zaplatenia, zo sumy 5.000,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 2.000,- eura od 1.1.2015 do zaplatenia, zo sumy 2.000,- eura od 1.7.2015 do zaplatenia, to všetko v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok II.). Súčasne žalobu žalobcu 2/ o zaplatenie sumy 9.500,- eura s príslušenstvom a žalobu žalobcov 1/ a 2/ v prevyšujúcej časti zamietol (výroky III. a IV.). Napokon rozhodol o nároku žalobcu 1/ a 2/ na náhradu trov konania voči žalovanému (výroky V. a VI.).

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobcovia 1/ a 2/ sa podanou žalobou domáhali od žalovaného vrátenia finančných prostriedkov v celkovej výške 40.400,- eura s príslušenstvom poskytnutých, na základe jednotlivých zmlúv o pôžičke uzavretých v období rokov 2014 a 2015. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru (stručný obsah rozsudku súdu prvej inštancie zameraný na odvolanie a následne dovolanie - pozn. dovolacieho súdu), že zmluvy o pôžičke sú absolútne neplatné pre rozpor s dobrými mravmi, ďalej že zmluvy o pôžičke uzavreté po 13.6.2014 sú tiež neplatné z dôvodu, že tieto za žalovaného uzatvárala a podpisovala neoprávnená osoba. Keďže súd prvej inštancie posúdil uzavreté zmluvy ako absolútne neplatné právne úkony, kvalifikoval uplatnený nárok ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, voči ktorému vzniesol žalovaný námietku premlčania. Prvoinštančný súd poukázal na § 107 Občianskeho zákonníka a uviedol, že z judikatúry je zrejmé, že pre začiatok plynutia subjektívnej lehoty treba vychádzať z toho, že o bezdôvodnom obohatení sa oprávnený dozvie, len čo zistí skutkové okolnosti, za ktorých možno vyvodit' vznik bezdôvodného obohatenia a kto sa na jeho úkor obohatil. Konajúci súd sa nestotožnil s názorom prezentovaným žalovaným, v zmysle ktorého „žalobcovia už pri uzatvorení týchto zmlúv mali dostatok informácií, čo sa týka skutkového stavu, ako aj právneho posúdenia a na základe uvedeného zistenia začala plynúť subjektívna 2-ročná premlčacia odo dňa pripísania peňažných prostriedkov na účet žalovaného“. Prvoinštančný súd konštatoval, že v prípade absolútne neplatného právneho výkonu objektívna premlčacia doba začne plynúť odo dňa vzniku neplatného právneho úkonu (uzavretia neplatnej zmluvy) a subjektívna premlčacia doba začne plynúť od doby, kedy sa oprávnený dozvie, že niekto na jeho úkor získal bezdôvodné obohatenie a kto prospieť získal. V prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatnej zmluvy je rozhodujúci subjektívny moment, keď oprávnený zistí také okolnosti, z ktorých možno odvodiť, že zmluva, z ktorej sa plnilo, je neplatná. Nie je významné, či oprávnený má také právne znalosti, aby bol subjektívne schopný posúdiť uvedené skutkové okolnosti a zistiť, že zmluva podľa ktorej plnil je neplatná. Významným momentom môže byť aj rozhodnutie, ktorým bola v inom konaní deklarovaná neplatnosť zmluvného vzťahu medzi účastníkmi (viď. rozhodnutie NS ČR sp. zn. 28Cdo/1065/2012). V prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatnej zmluvy je potom rozhodujúci subjektívny moment, keď oprávnený zistí také okolnosti z ktorých možno odvodiť, že zmluva z ktorej sa plnilo, je neplatná. Podľa názoru súdu prvej inštancie mohli žalobcovia nadobudnúť vedomosť o prípadnom bezdôvodnom obohatení najskôr z vyjadrenia žalovaného k žalobe, ktoré im súd doručil 4.12.2017, keď dovtedy považovali zmluvy za platne uzavreté. Použitie subjektívnej lehoty tak neprichádza do úvahy. Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je premlčaný v objektívnej 3-ročnej lehote, keď žaloba bola na súd podaná 31.1.2017 v čase plynutia objektívnej 3-ročnej lehoty, keď prvá z pôžičiek bola poskytnutá 23.2.2014.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2Cob/31/2023-665 zo dňa 16.9.2024 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol tak, že žalobcom a žalovanému trovy odvolacieho konania nepriznal.

4. Odvolací súd v napadnutom rozsudku k odvolaniu žalovaného uviedol, že sa stotožňuje s jeho názorom, že získanie vedomostí o skutkových okolnostiach, z ktorých možno vyvodit' vznik bezdôvodného obohatenia a kto sa na jeho úkor obohatil, možno považovať za okamih začiatku plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri práve na vydanie bezdôvodného obohatenia. Avšak odvolací súd sa už nestotožňuje s tým názorom, že v danom prípade k tomuto okamihu došlo už samotným poskytnutím peňažných prostriedkov. Poskytnutím peňažných prostriedkov totiž dochádza obvykle len k začiatku plynutia objektívnej lehoty bezdôvodného obohatenia. Vo vzťahu k začiatku plynutia subjektívnej lehoty práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje vedomosť žalobcov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú absolútnu neplatnosť zmluvy. Na základe žalovaným tvrdeného dôvodu neplatnosti zmlúv o pôžičke možno za takúto okolnosť v danom prípade považovať konanie predsedníčky družstva v rozpore so záujmami družstva. Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby teda bolo nutné ustáliť, kedy sa o takomto konaní predsedníčky v rozpore so záujmami žalovaného dozvedeli žalobcovia. Súd prvej inštancie za tento moment považoval až doručenie vyjadrenia žalovaného k žalobe, s čím sa odvolací súd stotožnil, nakoľko z vykonaného dokazovania žiaden skorší dátum vzniku

preukázateľnej vedomosti žalobcov o tomto tvrdenom dôvode neplatnosti zmlúv o pôžičke nevyplýva. Odvolací súd poukázal na obsahový význam konštatácií o subjektívnej vedomosti v citovaných rozhodnutiach súdov, o ktoré opieral aj svoj právny názor žalovaný v odvolaní, keď na jednej strane uvádzal: „V prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatnej zmluvy je rozhodujúci subjektívny moment keď oprávnený zistí také okolnosti z ktorých možno odvodiť, že zmluva z ktorej sa plnilo je neplatná. Nie je významné či oprávnený má také právne znalosti aby bol subjektívne schopný posúdiť uvedené skutkové okolnosti a zistiť že zmluva podľa ktorej plnil je neplatná. Významným momentom môže byť aj rozhodnutie, ktorým bola v inom konaní deklarovaná neplatnosť zmluvného vzťahu medzi účastníkmi“ (žalovaným citované rozhodnutie NS ČR 28Cdo/1065/2012) a na druhej strane vyvodil právny záver o tom, že subjektívna vedomosť o skutkových okolnostiach pri uzatváraní zmlúv o pôžičke je tou, ktorá už mala za následok zistenie, že uzatvárané zmluvy sú neplatné. Poznanie skutkovej okolnosti v posudzovanom prípade sa v stabilizovanej judikatúre viaže na zistenie okolností, že uzavreté zmluvy sa stali alebo mohli stať neplatnými a tento záver vyšiel najavo až doručením vyjadrenia žalovaného k žalobe. Táto skutková okolnosť založila subjektívne poznanie, resp. pochybnosť o platnosti uzatvorených zmlúv. Súd prvej inštancie teda správne určil začiatok (subjektívnej a objektívnej) premlčacej lehoty práva na vydanie bezdôvodného obohatenia a žalovaným tvrdený odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP nebol daný.

5. Proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj ako „dovolateľ“) v celom rozsahu a v zákonom stanovenej lehote dovolanie, ktorým dovolaciemu súdu navrhol, aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu zrušil, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil vo výrokoch I., II., V. a VI. a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania dovolateľ odôvodnil § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

6. Dovolateľ vytýkal odvolaciemu súdu, že odôvodnenie svojho rozsudku založil na nesprávnom právnom posúdení otázok, pri ktorých riešení sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Právne otázky, ktorých zodpovedanie smerovalo k právnenému záveru a rozhodnutiu odvolacieho súdu, odvolací súd nezodpovedal správne a súčasne ich riadne neodôvodnil. Podľa názoru dovolateľa rozsudok odvolacieho súdu spočíval na nesprávnom právnom posúdení veci, nakoľko závisel od vyriešenia týchto otázok:

Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka doručenie procesného vyjadrenia protistrany obsahujúce právnu kvalifikáciu určitej skutočnosti, napr. absolútnej neplatnosti právneho úkonu?

Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka znalosť právnej kvalifikácie procesnej protistrany súdneho konania, alebo postačuje iba vedomosť alebo možnosť získať vedomosť o skutkových okolnostiach (zakladajúcich absolútnu neplatnosť), z ktorých možno vyvodiť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie?

Možno považovať deň poskytnutia peňažných prostriedkov, t. j. deň, keď finančná čiastka z absolútne neplatnej zmluvy bola poukázaná na účet žalobcu, za moment získania vedomosti žalobcu o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, t. j. za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka?

7. Podľa názoru dovolateľa tak odvolací súd, ako i súd prvej inštancie absolútne nesprávne právne posúdili otázku premlčania týkajúcu sa plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty, najmä momentu začatia jej plynutia, pričom uvedené považuje dovolateľ za najpodstatnejší dovolací dôvod. Podľa bodu 38. rozhodnutia Okresného súdu Košice - okolie, tento skutkovo ustálil dôvody, pre ktoré treba považovať uzavreté zmluvy o pôžičke za absolútne neplatné právne úkony pre rozpor s dobrými mravmi, a to najmä skutkové závery, že pri zmluvných stranách išlo o blízke osoby (veriteľ a štatutárny orgán dlžníka) a ktoré poskytovali v niektorých prípadoch „úroky“ štvôr až päťnásobne vyššie ako bolo

v tom čase obvyklé. Ďalej konajúci súd v bode 43. odôvodnenia skutkovo vymedzil aj absolútnu neplatnosť všetkých právnych úkonov uzavretých po 13.6.2014 z dôvodu, že u štatutárneho orgánu žalovaného (matka, resp. manželka žalobcov) skončilo 5-ročné funkčné obdobie upravené kogentným ustanovením § 246 Obchodného zákonníka. Odvolací súd poukázal na správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvej inštancie. Ale odvolací súd zároveň tvrdí, že subjektívna premlčacia lehota začala plynúť až doručením vyjadrenia žalovaného o týchto vyššie uvedených skutkových tvrdeniach, nakoľko podľa jeho názoru sa až vtedy žalobcovia dozvedeli o žalovaným tvrdených dôvodoch neplatnosti zmlúv o pôžičke a tiež podľa názoru Krajského súdu v Košiciach v bode 36. odôvodnenia posledná veta uvádza, že poznanie skutkovej okolnosti v posudzovanom prípade sa v stabilizovanej judikatúre viaže na zistenie okolností, že uzavreté zmluvy sa stali alebo mohli stať neplatnými a tento záver vyšiel najavo až doručením vyjadrenia žalovaného k žalobe. Táto skutková okolnosť založila subjektívne poznanie, resp. pochybnosť o platnosti uzatvorených zmlúv.

8. Dovolateľ má za to, že vyššie uvedené skutkové závery ako dôvody absolútnej neplatnosti tak, ako ich zistil konajúci súd, nemohli byť žalobcom známe až doručením vyjadrenia žalovaného, ale zo samotnej logiky veci vyplýva, že žalobcom museli alebo mali byť známe už pri uzatvorení zmlúv. Žalobcovia a ani konajúci odvolací súd nemôžu tvrdiť, že skutočnosť, že veriteľ a dlžník uzatvárajú zmluvu ako blízke osoby (manžel s manželkou ako predsedníčkou družstva a dcéra s matkou ako predsedníčkou družstva) a ďalej že uzatvárajú a dohodujú štvör až päťnásobne vyššie úroky než je obvyklé a tiež skutočnosť vyplývajúcu z verejne dostupných registrov (listín príslušného obchodného registra) a zákona, že u predsedníčky družstva skončilo 5-ročné funkčné obdobie a že nie je už štatutárnym orgánom oprávneným konať a prijímať akékoľvek pôžičky (čo boli hlavné skutkové dôvody absolútnej neplatnosti) zistili, resp. mohli zistiť až z procesného vyjadrenia žalovaného po podaní žaloby. Žalovaný tvrdí, že všetky tieto skutkové okolnosti boli alebo mali byť známe žalobcom už pri uzatváraní právnych úkonov, nie z procesného vyjadrenia žalovaného doručeného súdu.

9. Žalovaný považuje vyššie uvedené právne závery súdu týkajúce sa začiatku plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia za nesprávne, až fatálne nepochopenie základných zásad týkajúcich sa znenia § 107 Občianskeho zákonníka upravujúceho objektívnu premlčaciu lehotu a subjektívnu premlčaciu lehotu. Týmto sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, najmä od rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/121/2009 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/67/2011. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/121/2009 „Pre záver dozvedieť sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o tom, kto ho získal, je vždy rozhodujúce zistenie skutkového stavu v konkrétnom prípade“. Pri posudzovaní začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka je potrebné vychádzať z preukázanej, skutočnej, nie teda len predpokladanej vedomosti oprávneného o tom, že na jeho úkor došlo k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal, pričom ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemá touto vedomosťou na mysli znalosť právnej kvalifikácie, ale iba skutkových okolností, z ktorých možno vyvodiť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie (Ro NS ČR z 15.6.2010, sp. zn. 21Cdo/3433 a 21Cdo/3434/2008). (FEKETE, I.: Občiansky zákonník 1 zväzok (Všeobecná časť). Veľký komentár, 3. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava: Eurokódex 2017, s. 908).

10. Žalobcovia mali v danom prípade k dispozícii všetky údaje potrebné pre podanie žaloby na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia už v deň uzavretia predmetných zmlúv a poskytnutia peňažných prostriedkov žalovanému, už v tomto čase nadobudli skutočnú a preukázateľnú vedomosť o skutkovom stave, t. j. tak o rozsahu bezdôvodného obohatenia, ako aj o osobe obohateného a nesprávne tvrdiť, že o daných skutočnostiach sa dozvedeli až v čase, keď žalovaný v rámci podania v súdnom konaní vyslovil svoj právny názor, že uzavreté zmluvy sú neplatné. Takáto právna kvalifikácia zo strany jednej zmluvnej strany nemôže mať žiadny vplyv na zistenie skutkového stavu druhou zmluvnou stranou, teda na zistenie skutkového stavu potrebného pre uplatnenie nároku na súde. Podobné právne kvalifikácie zo strany procesnej protistrany nevyvolávajú žiadne účinky týkajúce sa plynutia, resp. začiatku premlčacích lehôt.

11. Vyššie uvedené potvrdzuje napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo 67/2011, v ktorom Najvyšší súd SR uvádza: „Oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. To, kedy sa oprávnený dozvedel (dospel k záveru), ako takýto jeho nárok vyplývajúci z týchto skutkových okolností, možno právne kvalifikovať, nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby vôbec relevantné“.

12. Aj z citovaného rozhodnutia teda vyplýva, že pre uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia je rozhodujúci subjektívny moment, kedy sa oprávnený dozvie také okolnosti, ktoré sú relevantné pre uplatnenie jeho práva na súde, pričom z tohto rozhodnutia je zrejmé, že názor žalobcov o začiatku plynutia premlčacej doby v deň, keď žalovaný na pojednávaní namietal neplatnosť zmluvy, považoval dovolací súd za nesprávny a za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty považoval deň, keď finančná čiastka z neplatnej zmluvy bola poukázaná na účet žalobcu.

13. Podľa názoru dovolateľa je vecou základnej logiky, pričom uvedené potvrdzuje aj výklad odbornej právnej teórie, že v prípade absolútnej neplatnosti právneho úkonu je plnenie poskytnuté na jeho základe ipso facto bezdôvodným obohatením a od tohto momentu plynie objektívna premlčacia lehota, pričom pojmové predpoklady naplnenia subjektívnej premlčacej lehoty musia byť naplnené rovnako. (ŠTEVČEK, M a kol., Občiansky zákonník I. § 1 - 450. 2. vydanie. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 765).

14. Na základe vyššie uvedených skutočností teda možno konštatovať, že týmto odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie je v rozpore s ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, nakoľko ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, prvoinštančný súd pri stanovení začiatku plynutia subjektívnej premlčacej lehoty nesprávne považuje za rozhodujúci subjektívny moment právne posúdenie uplatneného nároku jednou procesnou stranou - doručenie vyjadrenia žalovaného dňa 4.12.2017, v ktorom žalovaný uviedol, že uzavreté zmluvy považuje za neplatné, a nie skutočné získanie vedomosti žalobcov o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, t. j. deň, keď bola poskytnutá finančná čiastka poukázaná žalovanému.

15. Žalobcovia v písomnom vyjadrení k dovolaniu zo dňa 18.2.2025 uviedli, že závery Krajského súdu v Košiciach prezentované v napadnutom rozhodnutí sú správne a v súlade s platnou judikatúrou, pričom poukázali na jednotlivé rozhodnutia slovenských a českých súdov. Ďalej uviedli, že to, že mali k dispozícii údaje o dlžníkovi v deň podpisu, ešte nezakladá ich vedomosť o neplatnosti jednotlivých zmlúv o pôžičkách. Podľa názoru žalobcov, títo mohli nadobudnúť skutočnú vedomosť o neplatnosti zmluvy až rozhodnutím okresného súdu, pretože až týmto momentom došlo ku skutočnému deklarovaniu neplatnosti zmluvy. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalobcovia navrhovali, aby dovolací súd dovolanie žalovaného zamietol.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal včas žalovaný, v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený advokátom (resp. advokátskou kanceláriou) v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalovaného je potrebné odmietnuť. V nasledujúcich bodoch dovolací súd uvádza stručné odôvodnenie svojho rozhodnutia (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP):

K dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

17. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe

dovolacieho súdu.

18. Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

19. Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

20. V rámci argumentácie týkajúcej sa prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolateľ uviedol, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí odchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe, a to od rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Cdo/121/2009 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Cdo/67/2011. Z rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/121/2009 podľa názoru dovolateľa vyplýva, že: „Pre záver dozvedieť sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o tom, kto ho získal, je vždy rozhodujúce zistenie skutkového stavu v konkrétnom prípade“. Z rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/67/2011 podľa dovolateľa vyplýva záver, že: „Oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. To, kedy sa oprávnený dozvedel (dospel k záveru), ako takýto jeho nárok vyplývajúci z týchto skutkových okolností, možno právne kvalifikovať, nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby vôbec relevantné“. Dovolateľ argumentoval, že k zisteniu skutkového stavu došlo v danom prípade už v deň podpisu zmluvy, resp. poukázania peňažných prostriedkov žalovanému, a nie až vyslovením právneho názoru o neplatnosti zmluvy zo strany žalovaného, t. j. doručením vyjadrenia žalobcom. Aj z citovaného rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/67/2011 vyplýva, že pre uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia je rozhodujúci subjektívny moment, kedy sa oprávnený dozvie také okolnosti, ktoré sú relevantné pre uplatnenie jeho práva na súde, pričom z tohto rozhodnutia je zrejmé, že názor žalobcov o začiatku plynutia premlčacej doby v deň, keď žalovaný na pojednávaní namietal neplatnosť zmluvy, považoval dovolací súd za nesprávny a za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty považoval deň, keď finančná čiastka z neplatnej zmluvy bola poukázaná na účet žalobcu.

21. Na základe uvedeného dovolateľ formuloval nasledovné otázky:

Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka doručenie procesného vyjadrenia protistrany obsahujúce právnu kvalifikáciu určitej skutočnosti, napr. absolútnej neplatnosti právneho úkonu?

Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka znalosť právnej kvalifikácie procesnej protistrany súdneho konania, alebo postačuje iba vedomosť alebo možnosť získať vedomosť o skutkových okolnostiach (zakladajúcich absolútnu neplatnosť), z ktorých možno vyvodíť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie?

Možno považovať deň poskytnutia peňažných prostriedkov, t. j. deň, keď finančná čiastka z absolútne neplatnej zmluvy bola poukázaná na účet žalobcu, za moment získania vedomosti žalobcu o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, t. j. za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka?

22. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom označené súdne rozhodnutia, na ktoré poukázal dovolateľ a od ktorých sa mal odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť, (5Cdo/121/2009 a 1Cdo/67/2011) síce riešia problematiku posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia, ale nedávajú odpoveď na dovolateľom nastolené otázky. Citované rozhodnutia vychádzajú z odlišného skutkového a právneho základu. V konaní sp. zn. 5Cdo/121/2009

bola súdom konštatovaná neplatnosť uzavretej zmluvy, avšak pri posúdení začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby súd vychádzal z toho, že táto začala plynúť najneskôr momentom právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy (str. 9 odôvodnenia). Uvedený záver tak nekorešponduje s názorom dovolateľa, že už pri uzavretí zmluvy mali žalobcovia vedomosť o skutkových okolnostiach odôvodňujúcich absolútnu neplatnosť zmlúv o pôžičke. V konaní sp. zn. 1Cdo/67/2011 naopak nebola preukázaná existencia akejkoľvek zmluvy a išlo o posúdenie premlčania bezdôvodného obohatenia poskytnutého bez právneho dôvodu. V tom prípade, keď žalobca nepreukázal právny dôvod poskytnutia plnenia, bol začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby stanovený na deň, keď žalobca poukázal finančnú čiastku na účet žalovanej. Ako však bolo uvedené, odkaz na dané rozhodnutie nie je náležitý, keďže vychádzal z odlišného skutkového a právneho stavu.

23. Dovolací súd poznamenáva, že záver, že rozhodujúcim okamihom pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, je nadobudnutie skutočnej vedomosti oprávneného subjektu o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, je správny a nerozporuje ho ani sám dovolateľ a ani najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach. Dovolateľ aj súdy tak vychádzajú z rovnakej premisy, avšak na konkrétny skutkový stav ju aplikujú rozdielne. V otázke, či je potrebné skúmať skutočnú vedomosť o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil sa súdy neodklonili od ustálenej rozhodovacej praxe, túto otázku riešili v súlade s rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/121/2009 a sp. zn. 1Cdo/67/2011 a rovnako v súlade s týmito rozhodnutiami vychádzali pri stanovení rozhodného okamihu pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby z okolností daného prípadu.

24. Dovolací súd pre úplnosť uvádza, že súdy nižšej inštancie sa pri riešení veci neodchýlili ani od záverov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, uvedených v Zhodnotení občianskoprávneho kolégia z 21.12.1978, sp. zn. CPJ 37/78, R 1/1979, ktorý k problematike plynutia subjektívnej premlčacej doby v zmysle § 107 ods. 1 OZ uviedol, že pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie získané plnením z neplatnej zmluvy, správne postupujú súdy vtedy, ak začiatok jej behu považujú deň, keď účastník zistil neplatnosť zmluvy (napr. keď revízne orgány vytkli organizácii neplatnosť uzavretej zmluvy).

25. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd ďalej uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku (nie skutkovú), ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil právne riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie.

26. Riešenie skutkovej otázky je v civilnom sporovom konaní spojené s obstaraním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, čo obsahuje určitá listina a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad (3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018).

27. Dovolací súd k dovolateľovej otázke: „Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka doručenie procesného vyjadrenia protistrany obsahujúce právnu kvalifikáciu určitej skutočnosti, napr. absolútnej neplatnosti právneho úkonu?“ uvádza, že táto otázka je nepresná, pretože iba samotné doručenie vyjadrenia žalovaného nebolo pre vyriešenie veci podstatné, podstatné bolo, že na základe doručenia tohto vyjadrenia obsahujúcom skutkové okolnosti vedúce k záveru o absolútnej neplatnosti zmlúv o pôžičke, dospeli súdy k záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti žalobcov o vzniku bezdôvodného obohatenia.

28. Ďalšími dvomi nastolenými otázkami: „Možno považovať za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka znalosť právnej kvalifikácie procesnej protistrany súdneho konania, alebo postačuje iba vedomosť alebo možnosť získať vedomosť o skutkových okolnostiach (zakladajúcich absolútnu neplatnosť), z ktorých možno vyvodíť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie?“ a „Možno považovať deň poskytnutia peňažných prostriedkov, t. j. deň, keď finančná čiastka z absolútne neplatnej zmluvy bola poukázaná na účet žalobcu, za moment získania vedomosti žalobcu o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, t. j. za začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 107 Občianskeho zákonníka“ sa dovolateľ snaží dospieť k inému (skutkovému) záveru o okamihu nadobudnutia skutočnej vedomosti o vzniku bezdôvodného obohatenia. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že: „žalobcovia mohli vedomosť o prípadnom bezdôvodnom obohatení nadobudnúť najskôr z vyjadrenia žalovaného k žalobe, ktoré im súd doručil 4.12.2017, keď dovtedy považovali zmluvy za platne uzavreté“ (bod 51. rozsudku súdu prvej inštancie). Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí (bod 35.) uviedol, že: „vo vzťahu k začiatku plynutia subjektívnej lehoty práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje vedomosť žalobcov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú absolútnu neplatnosť zmluvy. Na základe žalovaným tvrdeného dôvodu neplatnosti zmlúv o pôžičke možno za takúto okolnosť v danom prípade považovať konanie predsedníčky družstva v rozpore so záujmami družstva. Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby teda bolo nutné ustáliť, kedy sa o takomto konaní predsedníčky v rozpore so záujmami žalovaného dozvedeli žalobcovia. Súd prvej inštancie za tento moment považoval až doručenie vyjadrenia žalovaného k žalobe, s čím sa odvolací súd stotožnil, nakoľko z vykonaného dokazovania žiaden skorší dátum vzniku preukázateľnej vedomosti žalobcov o tomto tvrdenom dôvode neplatnosti zmlúv o pôžičke nevyplýva“.

29. Dovolací súd uvádza, že pokiaľ súd, na základe výsledkov dokazovania zisťuje, kedy obohatený získal vedomosť o tom, že nemá nárok na plnenie zo zmluvy z dôvodu jej absolútnej neplatnosti, výsledkom tohto zisťovania sú skutkové závery. Skutkový záver o tom, že o tom, že konanie predsedníčky družstva v rozpore so záujmami družstva odôvodňuje absolútnu neplatnosť zmlúv o pôžičke, viedlo súdy k právnomu záveru, že pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodný deň doručenia vyjadrenia žalovaného, ktoré obsahovalo skutkové okolnosti zakladajúce absolútnu neplatnosť predmetných zmlúv, čo v danej veci znamenalo, že námietku premlčania považovali za nedôvodnú.

30. V posudzovanej veci je zrejmé, že dovolateľ v súvislosti s § 421 ods. 1 CSP síce argumentuje nesprávnym právnym posúdením, avšak len v tom zmysle, že ak by odvolací súd vyšiel zo správne zisteného skutkového stavu (teda ak by poskytnutie finančných prostriedkov žalobcami žalovanému interpretoval ako skutočnú vedomosť o osobe a výške bezdôvodného obohatenia), nevyhnutne by musel dospieť k odlišnému právnomu záveru, teda že nárok žalobcov je premlčaný. Preto, ak dovolateľ vytýka súdu, že rozhodný okamih pre vznik bezdôvodného obohatenia nemôže byť určený dorúčením vyjadrenia žalovaného žalobcom, ale už dňom pripísania peňažných prostriedkov na účet žalovaného v prípade absolútne neplatného právneho úkonu, ide o dovoláciu námietku nevystihujúcu podstatu § 421 ods. 1 CSP, lebo takáto námietka sa týka nesprávneho skutkového zistenia, na ktorom súd založil svoje právne závery, či uplatnený nárok je alebo nie je premlčaný (k tomu pozri napr. 5Cdo/70/2020, 4Cdo/75/2019, 3Cdo/169/2017).

31. Vzhľadom na to, že dovolateľ v dovolaní namieta skutkové závery, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie nie je proti rozsudku odvolacieho súdu prípustné v zmysle § 421 ods. 1 CSP, a preto ho podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

32. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

33. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.